

บทที่ 1

บทนำ



ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการพัฒนาประเทศไทยเจริญก้าวหน้า และมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีกรวางนโยบายและแผนงาน เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด ซึ่งการกำหนดนโยบายและแผนงานมักจะต้องอาศัยข้อเท็จจริงที่ได้จากการวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา จำเป็นจะต้องคำนึงถึงการบริหารงานที่ใ้ประโยชน์สูงสุด และใช้ทรัพยากรน้อยที่สุดด้วย ซึ่งการที่จะช่วยให้การพัฒนาประเทศบรรลุผลเช่นนี้ จะต้องมีปัจจัยหลายประการด้วยกัน ปัจจัยที่สำคัญส่วนหนึ่งคือ กำลังคน กำลังเงิน ทรัพยากรธรรมชาติ วัสดุ เครื่องมือ เครื่องใช้ เทคนิคต่าง ๆ ตลอดจนอำนาจแห่งชาติ¹ ปัญหาสำคัญจึงอยู่ที่ว่า ทำอย่างไรจึงจะใช้ทรัพยากรทั้งกำลังคน กำลังเงิน และอื่น ๆ ที่มีอยู่ให้ได้ผลดีที่สุด ซึ่งคำตอบขึ้นอยู่กับข้อมูลต่าง ๆ ตลอดจนการวิจัยหาวิธีการที่เหมาะสม² ถ้าหากผู้บริหารใช้อำนาจสั่งการเองโดยไม่ตองอาศัยข้อมูลอื่นใดเลยก็อาจจะได้ผล แต่ส่วนที่เสียผลก็จะมีอยู่มาก วิธีที่ถูกตองแล้วผู้บริหารควรใช้วิธีที่ใช้เหตุผลพิจารณา นั่นคือใช้การวิจัยหาข้อมูล หาวิธีการ

¹ สมพงษ์ เกษมสิน, "การฝึกอบรม;" การบริหารงานบุคคลแผนใหม่ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2516), หน้า 257.

² จรัส สุวรรณเวลา, บทนำ "ข้อคิดเกี่ยวกับการวิจัยทางการแพทย์และอนามัย," วารสารวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 1 (พฤศจิกายน, 2519) : 28.

แก้ปัญหา ตลอดจนติดตามคุณผลการแก้และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นต่อไป¹ ในยามที่บ้านเมืองกำลัง
เร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมอยู่นี้ นอกจากจะต้องพัฒนาการบริหารงาน ยังต้อง
พัฒนาคนบุคคลให้เจริญทัดเทียมกันควบคู่ไปด้วย ทั้งสองด้านนี้มีส่วนสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน
และทางมีขอบเขตกว้างขวางมาก ทำให้เกิดปัญหาขึ้นตลอดเวลา จึงได้มีการศึกษาค้นคว้า
หาวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ที่เหมาะสมกับการพัฒนา
ประเทศ

การวิจัยเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในบรรเทาหลง เพราะการ
วิจัยก็คือ การศึกษาค้นคว้าหาข้อเท็จจริงอย่างมีระบบระเบียบ เพื่อให้ได้ซึ่งความรู้ หรือ
ตอบปัญหาที่ข้องการทราบ เพื่อที่จะนำมาช่วยในการแก้ปัญหาหรือตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ²
และการวิจัยยังเป็นการสร้างสรรค์สิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ซึ่งจะช่วยให้ทั้งในด้าน การแก้
ปัญหา และพัฒนาควบคู่กันไป

สำหรับความสำคัญของการค้นคว้าวิจัยที่มีต่อการพัฒนาทางการศึกษามีอยู่มากมาย
โดยเฉพาะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อผู้บริหารการศึกษาทุกระดับ ซึ่งในปัจจุบันกำลังประสบกับ
ปัญหาในด้านต่าง ๆ อยู่หลายด้าน ตัวอย่างปัญหาของระดับอุดมศึกษา ได้แก่ ปัญหาความ
สัมพันธ์ของการศึกษากับการใช้แรงงานเพื่อไปพัฒนาประเทศ ปัญหาการผลิตบัณฑิตกับการ
ว่างงาน และปัญหาการควบคุมคุณภาพการศึกษามวลชน³ เป็นต้น ซึ่งการวิจัยอาจช่วย
แก้ปัญหาเหล่านี้ได้โดยเริ่มตั้งแต่การหาข้อมูลเพื่อเตรียมงานวางแผนการจัดการศึกษาระดับ

¹ จรัส สุวรรณเวลา, บทนำ "ข้อคิดเกี่ยวกับการวิจัยทางการแพทย์และอนามัย,"

² Karl F. Schuessler, Social Research Methods. (Bangkok, Institute of Public Administration, Thammasat University, 1964) : 2.

³ สมศักดิ์ ชูโต, "นโยบายของชาติในการจัดบัณฑิตศึกษา," วารสาร

ต่าง ๆ วิเคราะห์การขยายตัวทางเศรษฐกิจและตลาดแรงงาน และสภาพการว่างงานของบัณฑิต ตลอดจนการศึกษาค้นหาวิธีที่จะช่วยให้นักศึกษาเรียนด้วยตัวเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม มีหน่วยงานจำนวนมากในประเทศ ทั้งรัฐบาล เอกชน และสถาบัน ที่ได้มีการทำวิจัยในปีหนึ่งเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษา ได้มีการสนับสนุนการทำวิจัยเป็นอย่างมาก และในปีหนึ่ง ๆ ทบวงมหาวิทยาลัยได้จัดสรรเงินงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการค้นคว้าวิจัยสาขาต่าง ๆ เป็นจำนวนหลายสิบล้านบาท และได้ผลงานวิจัยนับเป็นจำนวนพันเรื่อง แต่เรายังไม่อาจจะทราบได้ว่าได้มีการนำผลการวิจัยเหล่านี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ากับการลงทุนมากน้อยเพียงใด คำกล่าวที่ว่า "การใช้ผลการวิจัยเพื่อวางนโยบายในระดับต่าง ๆ ของผู้บริหารนั้นยังมีอยู่น้อยมาก การยอมรับความสำคัญของงานวิจัยในบ้านเมืองเรายังเป็นไปในรูปที่แสดงออกทางคำพูดมากกว่าการกระทำ"¹ นั้น เป็นความจริงเพียงใด และถ้าหากผู้บริหารมิได้ใช้หรือใช้น้อยจริง เป็นเพราะเหตุใด มีปัญหาและอุปสรรคในการใช้ผลงานวิจัยอย่างไรบ้าง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงปัญหาในการใช้ผลงานวิจัยของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในกานอุปสรรคจากตัวผู้บริหาร อุปสรรคจากตัวผลงานวิจัย และอุปสรรคในเรื่องเวลา ตลอดจนปริมาณการใช้ผลงานวิจัยของผู้บริหารมหาวิทยาลัย ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ จะทำให้ทราบถึงระดับของปัญหาและการใช้ผลงานวิจัยของผู้บริหารมหาวิทยาลัย ตลอดจนการเปรียบเทียบเกี่ยวกับปัญหาและปริมาณ ในระหว่างสถาบัน สาขาวิชา ตำแหน่ง คุณวุฒิ และประสบการณ์ของผู้บริหาร อันจะเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและเป็นการส่งเสริมการนำผลงานวิจัยไปใช้

¹ จรรยา สุวรรณทัต, "การประเมินผลโครงการและผลการวิจัย," วารสารรามคำแหง 4 (ตุลาคม, 2520) : 51.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 5 ข้อ ดังนี้

1. สำรวจปัญหาในการใช้ผลงานวิจัยของผู้บริหารมหาวิทยาลัย และศึกษาความแตกต่างของปัญหา และปริมาณการใช้ผลงานวิจัยของผู้บริหารมหาวิทยาลัย โดยพิจารณาพร้อมกันในแต่ละคู่ของตัวแปรต้น (Independent variable) ดังนี้

- 1.1 สถาบัน กับตำแหน่ง
- 1.2 สถาบัน กับคุณวุฒิ
- 1.3 สถาบัน กับประสบการณ์
- 1.4 สาขาวิชา กับคุณวุฒิ
- 1.5 สาขาวิชา กับประสบการณ์
- 1.6 คุณวุฒิ-ประสบการณ์

2. เปรียบเทียบปัญหาและปริมาณการใช้ผลงานวิจัยของผู้บริหารตำแหน่งเดียวกันในมหาวิทยาลัย ที่ต่างกัน

3. ศึกษาปฏิกริยารวม (Interaction) ระหว่างตัวแปรตาม ข้อ 1. ในข้อมูลที่เกี่ยวกับปัญหาและปริมาณการใช้ผลงานวิจัย

4. ศึกษาประสบการณ์เกี่ยวกับการวิจัยของผู้บริหารมหาวิทยาลัย
5. ศึกษาลักษณะของหัวข้อวิจัยที่ผู้บริหารมหาวิทยาลัยต้องการให้ทำการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

การที่ผู้บริหารจะนำผลการวิจัยไปใช้หรือไม่ และใช้มากน้อยเพียงใดนั้น น่าจะขึ้นอยู่กับประเภทของงานวิจัย ตำแหน่ง คุณวุฒิ ประสบการณ์การทำงาน สาขาวิชาและหน่วยงานของผู้บริหาร เพราะผู้บริหารแต่ละคนย่อมจะประสบปัญหาในการนำผลวิจัยไปใช้ในการปฏิบัติงานแตกต่างกันตามลักษณะของงาน ระดับความต้องการของผู้บริหาร ระยะเวลาการทำงานในตำแหน่งบริหาร และสิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยที่สังกัด กับตำแหน่งผู้บริหารในมหาวิทยาลัยเป็นตำแหน่งกึ่งนักบริหารและนักวิชาการ จึงคิดว่าการใช้ผลงาน

วิจัยของผู้บริหารจะขึ้นกับสาขาวิชาด้วย ดังนั้นการศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า

1. ผู้บริหารในแต่ละมหาวิทยาลัย จะมีปัญหาและปริมาณการใช้ผลงานวิจัยแตกต่างกัน
2. ผู้บริหารที่ดำรงตำแหน่งสูงกว่า มีคุณวุฒิสูงกว่า และประสบการณ์การทำงานมากกว่า จะมีปัญหาในการใช้ผลงานวิจัยน้อยกว่าแต่มีปริมาณการใช้ผลงานวิจัยมากกว่าผู้บริหารที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่า มีคุณวุฒิต่ำกว่า และมีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า
3. ผู้บริหารที่อยู่ในสาขาวิชาต่างกัน จะมีปัญหาและปริมาณการใช้ผลงานวิจัยต่างกัน
4. ผู้บริหารที่อยู่ตำแหน่งเดียวกันในมหาวิทยาลัยที่ต่างกัน จะมีปัญหาและปริมาณการใช้ผลงานวิจัยแตกต่างกัน
5. จะมีปฏิกริยาร่วมระหว่างตัวแปรเกี่ยวกับสถาบันกับตัวแปรเกี่ยวกับตำแหน่งคุณวุฒิ และประสบการณ์ ตัวแปรเกี่ยวกับสาขาวิชา กับคุณวุฒิ และประสบการณ์ และระหว่างคุณวุฒิกับประสบการณ์

ขอตกลงเบื้องต้น

ผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ตอบแบบสอบถามด้วยความจริงใจ

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะตำแหน่งผู้บริหารที่มีส่วนรับผิดชอบต่อการกำหนดนโยบาย วางแผน และดำเนินงานในมหาวิทยาลัยโดยตรง ซึ่งได้แก่ อธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี รองคณบดี ผู้อำนวยการศูนย์หรือสถาบัน รองผู้อำนวยการศูนย์หรือสถาบัน และหัวหน้าภาควิชา ของมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2522 รวมทั้งสิ้น 6 แห่ง คือ

1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร)
5. มหาวิทยาลัยศิลปากร
6. มหาวิทยาลัยมหิดล

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารซึ่งกำลังดำรงตำแหน่งผู้บริหารในมหาวิทยาลัย ดังกล่าวในปีการศึกษา 2522

3. ตัวแปรที่จะศึกษาครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ตำแหน่ง คุณวุฒิ ประสบการณ์ สถาบัน และสาขาวิชา

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ปัญหาและปริมาณการใช้ผลงานวิจัย

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

เนื่องจากในช่วงที่ทำการศึกษาเก็บข้อมูลนั้น มีผู้บริหารมหาวิทยาลัยหลายท่านได้เดินทางไปประชุมทางวิชาการในต่างประเทศ จึงไม่มีโอกาสได้ข้อมูลจากผู้บริหารเหล่านั้น ทำให้ข้อมูลที่ได้อาจขาดความสมบูรณ์ไป

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

มหาวิทยาลัย หมายถึง พุทธาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งของตำแหน่งบริหารในมหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2522

ตำแหน่งบริหารในมหาวิทยาลัย หมายถึง ตำแหน่งต่อไปนี้ คือ อธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี รองคณบดี ผู้อำนวยการศูนย์หรือสถาบัน รองผู้อำนวยการศูนย์หรือสถาบัน และหัวหน้าภาควิชา

ปัญหาในการใช้ผลงานวิจัย หมายถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นในการใช้ผลงานวิจัย และสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการที่จะใช้ผลงานวิจัย

ปริมาณการใช้ผลงานวิจัย หมายถึง จำนวนครั้งในการใช้ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องของมาประกอบการทำงานด้านบริหารงานด้านต่าง ๆ คือ ด้านการบริหาร ด้านวิชาการ ด้านกิจการนิสิต หรือนักศึกษา

สาขาวิชา หมายถึง สาขาวิทยาศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์ และสาขามนุษยศาสตร์

สาขาวิทยาศาสตร์ ได้แก่ สาขาวิทยาศาสตร์กายภาพ และคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์การแพทย์ วิทยาศาสตร์เคมี และเภสัช เกษตรศาสตร์ ชีววิทยา วิศวกรรมศาสตร์ อุตสาหกรรม วิจัย และวิชาอื่นที่คล้ายคลึงกัน

สาขาสังคมศาสตร์ ได้แก่ สาขาวิชาที่เกี่ยวกับ การธนาคาร พาณิชยศาสตร์การทูต เศรษฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ วารสารศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐ-ประศาสนศาสตร์ สังคมสงเคราะห์ สังคมวิทยา สถิติ และวิชาอื่นที่คล้ายคลึงกัน

สาขามนุษยศาสตร์ ได้แก่ สาขาวิชาที่เกี่ยวกับ ภาษา ศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ ปรัชญา จิตวิทยา วรรณคดี วรรณกรรม ประวัติศาสตร์ วรรณคดี ศิลปศาสตร์ ศาสนศาสตร์ มันทน-ศิลปศาสตร์ บรรณารักษ์ คนตรี และวิชาอื่นที่คล้ายคลึงกัน